

Opgave Watersysteem

Portefeuillehouder(s):	Gerben de Boer, Cees Pieter van Burgsteden, Monique Plantinga, Remco van Maurik
Organisatie:	Opgave Watersystemen

Waar zijn we van

Het watersysteem zorgt voor een juiste kwantitatieve verdeling van water. Het areaal bestaat uit de friese boezem en uit geautomatiseerde kunstwerken, stuwen en inlaten die we inzetten. De hoofd- en schouwwatergangen zorgen voor een fijnmazig watersysteem waarmee we landbouw, natuur en de mienskip in Fryslân en het Westerkwartier van Groningen bedienen.

Goed waterbeheer van de boezem staat in directe relatie met de zogenaamde deelsystemen van ons watersysteem. De deelsystemen onderscheiden zich in zandgebieden, veengebieden en kleigebieden met allemaal hun specifieke eigenschappen, geschiedenis en opgaven voor het waterbeheer. We gaan door met de uitwerking van maatregelen in de diverse gebieden.

Om watertekort op te vangen en wateroverlast te voorkomen maken we gebruik van de werking van de Friese boezem. Dit uniek watersysteem omvat een aaneengesloten stelsel van meren en kanalen. Via de boezem voeren we water vanuit de beken en polders af naar het Lauwersmeer, de Waddenzee en het IJsselmeer. Watertekorten vullen we aan vanuit het IJsselmeer en we verdelen dit in ons beheergebied door het handhaven van een goed oppervlaktewaterpeil in de peilvakken.

Naast het reguleren van water, beschermen en verbeteren we ook het oppervlaktewater. Ongeveer de helft van het oppervlakte aan water in ons gebied is aangewezen als KRW-waterlichaam. Hiervoor gelden specifieke doelen voor de waterkwaliteit.

Samen met andere overheden, landbouw, natuur en de mienskip maken we plannen voor inrichten van bergingsgebieden voor water. Ook laten we zien dat we als waterautoriteit sturend willen en kunnen zijn voor de ruimtelijke inrichting van Fryslân.

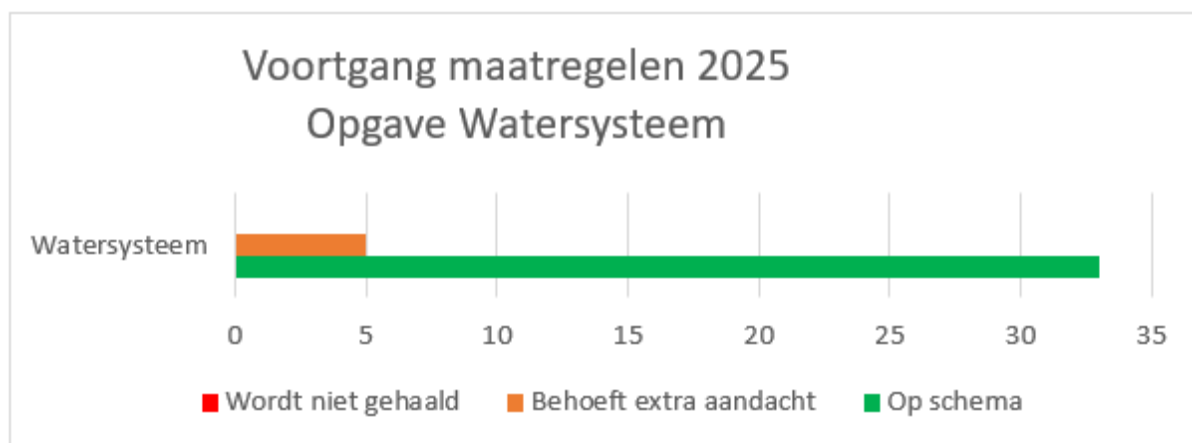
Het streven naar een robuust watersysteem is de grootste leidraad. De gids die daarvoor is ontwikkeld staat beschreven in de blauwe omgevingsvisie (BOvi). Dit richt zich met name op het doel "voldoende" in de range van veilig voldoende en schoon. De focus komt daarvoor meer te liggen op de verschillende grondsoorten in relatie tot het watersysteem (klei, veen en zand) en ook op onderdelen Wadden, Boezem en Bebouwd Gebied. Deze focus is nodig, omdat maatregelen kunnen verschillen om te komen tot het robuust watersysteem.

Voortgang

Onze specifieke taken op het gebied van waterbeheer voeren wij uit met als doel om te komen tot een klimaatbestendig en robuust watersysteem. De ruimte die hiervoor nodig is, is echter schaars. Dit heeft invloed op de voortgang van de processen die lopen in verschillende deelgebieden. Ze vertragen in de tijd.

Daarnaast geven we uitvoering aan de opgestelde KRW maatregelen. Ook is aandacht voor biodiversiteit een vast onderdeel van ons regulier werk. Ter versterking hiervan werken wij momenteel aan een startnotitie Flora en Fauna.

In onderstaande tabel is de voortgang van de maatregelen aangegeven. Daar waar de voortgang niet op schema ligt (rood of oranje) wordt deze hieronder toegelicht.

Reguleren van watertekort en wateroverlast

Wat willen we bereiken?

Vergroten regionale zoetwatervoorraad

Door de regionale zoetwatervoorraad te vergroten zijn we minder afhankelijk van het IJsselmeer en zorgen we voor een betere uitgangspositie van de grondwaterstand in het voorjaar. Dit draagt bij aan een toekomstbestendige zoetwaterbeschikbaarheid en drinkwatervoorziening op de langere termijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Op zeelei, de wadden, zand en veen

Voortgang maatregel

Nu programma FPLG grotendeels is weggefallen ontstaat vertraging om peilen te verhogen en neemt het bergend vermogen van het watersysteem op de zeelei af.

De provincie heeft het opstellen van de Integrale Water Plannen voor de overige Waddeneilanden uitgesteld. Voor Schiermonnikoog is, in samenwerking met gebiedspartners, een integraal waterplan opgesteld waarin maatregelen worden benoemd die bijdragen aan het vergroten van de zoetwaterbeschikbaarheid. Op de overige eilanden is dit nog niet het geval. We blijven we hier input voor leveren.

Waterconservering op de zandgronden blijft complex. Grote maaiveldverschillen, soms op korte afstand, leiden ertoe dat peilverhoging op de laatste percelen aanzienlijke natschade veroorzaken. Deze percelen zijn daarmee bepalend voor het peilbeheer.

Gebiedsprocessen in het veen zijn complex en moeten zorgvuldig gevoerd worden. Hiervoor is tijd en financiering nodig en ontstaat er vertraging, omdat verschillende belangen op elkaar afgestemd moeten worden.

Beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater

Wat willen we bereiken?

Schoon oppervlaktewater voor mens, plant en dier

Schoon water is van groot belang. Voor de bescherming van de volksgezondheid, de kwaliteit van de leefomgeving, landbouw, recreatie, natuur, economie en het waterleven zelf. Voor waterkwaliteit pakken we de verontreiniging van het oppervlaktewater aan en versterken we de ecologie en biodiversiteit in en om het water.

De waterkwaliteit gaat vooruit. Het water wordt steeds schoner en de biodiversiteit neemt toe. Dat komt mede door de uitvoering van de KRW-maatregelen (Kaderrichtlijn Water) en het steeds verder verbeteren van de zuiveringsrendementen op onze zuiveringen. Echter de waterkwaliteit staat ook onder druk. Van sommige vormen van vervuiling worden we nu pas echt bewust, ook doordat we steeds beter kunnen meten. De klimaatverandering en toenemende bevolkingsdruk hebben gevolgen voor de waterkwaliteit. Voor waterkwaliteit is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de vertaling daarvan in nationale wetten van groot belang. Het doel is het realiseren en behouden van een chemisch schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en grondwater. De EU-lidstaten moeten deze 'goede toestand' uiterlijk in 2027 realiseren (maar de KRW houdt daarna niet op). Schoon water is een kerntaak van Wetterskip Fryslân. Voor en na 2027 zal het werken aan schoon water een belangrijke en intensieve taak blijven.

Voor de komende periode richten we ons op het behalen van de KRW-doelstellingen: uitvoering geven aan de geprogrammeerde aanpak voor de Kaderrichtlijn Water. In december 2024 hebben we een herijking van deze maatregelen in een tussentijdse evaluatie van de KRW uitgevoerd, en besloten tot een vergrote inzet op het uitvoeren van KRW-maatregelen. Het maatregelenpakket richt zich enerzijds op het natuurvriendelijk inrichten en beheren van watersystemen, en anderzijds op het beperken van de emissies van nutriënten en chemische stoffen naar het watersysteem (waterketen, landbouw, industrie, etc.).

Ongeveer de helft van het water in ons beheergebied behoort niet tot de KRW-waterlichamen ('niet KRW-wateren'). Met de provincie hebben we afgesproken om ons bij de bescherming van deze wateren te richten op drie categorieën, wateren in landelijk gebied, wateren in natuurgebied, wateren in bebouwd gebied. Elk van deze categorieën heeft een eigen aanpak. Daarmee gaan we de komende jaren samen met de provincie verder.

Wat gaan we daar voor doen?

Toezicht lozingen recreatievaart Voortgang maatregel

De minister heeft eerder aangegeven dat de verzegelingsplicht van lozingspunten aan boord op zijn vroegst per 1 januari 2026 zou ingaan. Inmiddels is duidelijk geworden dat deze datum niet haalbaar is. De invoering wordt in ieder geval met één jaar uitgesteld. Indien de verzegelingsplicht wordt gekoppeld aan de registratie van vaartuigen, kan dit leiden tot een meerjarig uitstel (bron: ministerie van Infrastructuur en Waterstaat). Momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de verdere implementatie.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en de lasten voor de opgave Watersysteem opgenomen. Deze zijn per beleidsproduct weergegeven, waarbij de indeling naar beleidsproduct gelijk is aan de landelijke standaard indeling voor waterschappen.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2025	Geautoriseerde wijzigingen begroting	Actuele begroting 2025 na VR1	Budget neutrale wijzigingen 2025	Voorgestelde budgetwijzigingen 2e VR 2025	Nieuwe actuele begroting 2025
Baten						
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	41	70	111	-	-	111
Adviezen vergunningen	-	-	-	-	-	-
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	48	11	59	-	75	134
Beheer hoeveelheid water	278	98	375	-	85	460
Beheerinstrumenten watersystemen	330	-	330	-	-	330
Calamiteitenbestrijding watersystemen	-	-	-	-	-	-0
Eigen plannen	2.681	-	2.681	-	135	2.816
Handhaving	21	-	21	-	-	21
Kostenplaatsen	-	-	-	-	180	180
Monitoring watersystemen	468	-	468	-	-	468
Plannen van derden	334	-	334	-	-	334
Toezicht	99	1	101	-	-	101
Vergunningen en meldingen	690	-97	593	-571	-	22
Totaal Baten	4.990	83	5.073	-571	475	4.977
Lasten						
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-25.355	-799	-26.154	167	10	-25.976
Adviezen vergunningen	-120	-2	-122	-	-	-122
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	-4.566	-1.350	-5.916	-6	-540	-6.463
Beheer hoeveelheid water	-30.207	-49	-30.255	394	260	-29.602
Beheerinstrumenten watersystemen	-1.070	-5	-1.075	-2	-	-1.077
Calamiteitenbestrijding watersystemen	-	-	-	-	-	-
Eigen plannen	-9.441	-73	-9.514	4	-	-9.510
Handhaving	-624	-7	-631	-35	-	-666
Kostenplaatsen	0	922	922	-	-	922
Monitoring watersystemen	-5.821	-58	-5.879	-3	-	-5.882
Plannen van derden	-667	-78	-745	4	-	-741
Toezicht	-1.463	-13	-1.476	-32	-	-1.508
Vergunningen en meldingen	-2.188	-38	-2.226	-	-	-2.226
Totaal Lasten	-81.521	-1.551	-83.072	491	-270	-82.851
Reserves						
Bestemmingsreserve baggeren achterstallig onderhoud stedelijk water	-	1.603	1.603	-	-	1.603
Totaal mutaties reserves	-	1.603	1.603	-	-	1.603
Saldo netto lasten	-76.531	136	-76.395	-80	205	-76.270

Toelichting op Wat mag het kosten?

De prognose van de verwachte totale exploitatiekosten voor de opgave watersysteem liggen € 125.000 lager. De belangrijkste afwijkingen worden hieronder per beleidsproduct toegelicht.

Eigen plannen:

In 2025 zijn diverse bijdragen ontvangen van samenwerkingspartners voor de gezamenlijke opgaven waaraan wordt gewerkt. Deze bijdragen van per saldo € 135.000 waren nog niet in de begroting meegenomen.

Kostenplaatsen:

Voor de uitlening van personeel en het doen van diensten voor derden zijn vergoedingen van € 150.000 ontvangen. Deze baten worden nu alsnog meegenomen in de begroting 2025.

Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems:

In 2025 een verdere inhaalslag gemaakt met het achterstallig baggeronderhoud in het bebouwde gebied. Ondanks een beroep op de hiervoor aanwezige bestemmingsreserve wordt een overschrijding verwacht van € 100.000. Door onder andere inflatie, beperkte mogelijkheden voor afzet van specie en daardoor hogere prijzen, is de gemiddelde prijs per kuub in de loop der jaren omhooggegaan. Deze extra kosten worden 50/50 verdeeld tussen gemeenten en Wetterskip.

Tevens zijn binnen de jaarlijkse reguliere baggerwerkzaamheden, welke vanuit een vast exploitatiebudget betaald worden, dit jaar overschrijdingen van € 440.000 ontstaan. De daadwerkelijke totale kosten van de geplande projecten variëren sterk. Dit komt doordat baggerprojecten inhoudelijk verschillen: de ene keer gaat het om een kleine ingreep in een vaart, de andere keer om een omvangrijk project met grote hoeveelheden slib en hoge verwerkingskosten. Hierdoor ontstaan er van jaar tot jaar verschillen tussen het beschikbare budget en de werkelijke uitgaven.

Beheer hoeveelheid water:

Door het droge voorjaar is het elektriciteitsverbruik in 2025 naar verwachting lager dan eerder geraamd. Tegelijkertijd is door de zonnige maanden de teruglevering van zonne-energie hoger uitgevallen. Verder vallen de kosten voor netbeheer lager uit dan begroot. Dit leidt tot een verwachte onderschrijding van € 390.000.

Daarnaast is binnen dit beleidsproduct ten opzichte van de 1e voortgangsrapportage, een aanpassing op de in gebruik genomen investeringen doorgevoerd. Dit leidt tot een nadelige aanpassing van de afschrijvingslasten in 2025 van € 130.000.

Budget neutrale wijzigingen:

Binnen diverse beleidsproducten zijn om administratieve redenen budgetten onderling verschoven. Deze zijn per saldo nihil. Binnen de opgave van Watersysteem zorgt dat voor een mutatie van € 80.000 welke binnen andere opgaven terugkomen.

Lopende investeringen 2025

In onderstaande tabel is de eindwerk-inschatting per project weergegeven. De eindwerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afomingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Einde werkinschatting (EWI)		Verschil		
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)	
Kunstwerken actieve waterbeheersing	37.631	37.011	37.381	36.761	250	250	A
Inrichting watersystemen	5.927	5.427	5.927	5.427			B
KRW-inrichtingsmaatregelen	12.594	9.015	12.594	7.654		1.361	C
Programma Veenweide	500	287	500	287			D
Totaal	56.652	51.740	56.402	50.129	250	1.611	

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan € 100.000 of meer dan 5% worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Einde werkinschatting (EWI)		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
A. Nieuwbouw gemalen Binnemamolen 2	1.650	1.650	1.400	1.400	250	250
C. Vispassages Fryslân 2	3.550	1.850	3.550	489	0	1.361
Totaal	5.200	3.500	4.950	1.889	250	1.611

Toelichting op onder- en/of overschrijding

Voor de volledigheid wordt ter kennisgeving aan het algemeen bestuur in deze rapportage ook de voortgang weergegeven van de investeringen.

A. Kunstwerken actieve waterbeheersing

Nieuwbouwgemalen Binnemamolen 2

De aanbesteding van dit project valt lager uit dan waar we bij de kredietraming rekening mee hebben gehouden. Daardoor kan het krediet met € 250.000 worden verlaagd ten gunste van het verzamelkrediet.

C. KRW-inrichtingsmaatregelen

Vispassages Fryslân 2

Er is een aanvullende subsidie toegekend aan het project Vispassages Fryslân 2. Deze meevaller leidt tot een afroming van het project van € 1.361.000.

Verstrekingen 2025

Excel-tabel

Verstrekingen investeringskredieten 2025

(bedragen x € 1.000)

	Verzamelbesluit	Actuele begroting 2025 na VR1		2e Prognose 2025		Verschil	
		Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Kunstwerken actieve waterbeheersing	A	12.250	12.250	14.371	13.676	2.121	1.426
Inrichting watersystemen	A	3.470	3.470	2.880	2.880	-590	-590
KRW-inrichtingsmaatregelen	A	7.800	7.800	3.087	3.087	-4.713	-4.713
Programma Veenweide	A	0	0	0	0	0	0
Programma aanpak Sifons	A	315	315	315	315	0	0
Infrastructuur geautomatiseerde assets, WS	B	400	400	400	400	0	0
Totaal		24.235	24.235	21.053	20.358	-3.182	-3.877

A = vrijgegeven via verzamelbesluit bij begroting 2025

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op verstrekingen

Verstrekingen zijn besluiten van het dagelijks bestuur, waarbij zij de organisatie mandateert tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen ten aanzien van investeringskredieten. De prognoses vallen over het algemeen lager uit door onder andere vertragingen in de aanbestedingen en door voortschrijdend inzicht in de kostenramingen die in de definitieve ramingen blijken mee te vallen.

